

7 KLIMA, MILJØ OG ENERGI

Ansvar og solidaritet er grunnleggende i Sentrumsalliansen sin miljøpolitikk. Norsk natur skal være mangfoldig, og skal tas godt vare på. Skogene med planter og dyreliv skal beskyttes, slik at kommende generasjoner kan nyte godt av våre naturrikdommer. Rovdyrartene bjørn, ulv, jerv og gaupe må ivaretas på en regulert måte med hensyn til levedyktighet og husdyrholdet i nærmiljøet.

Rundt 20 % av klimagassutslippene kommer fra avskogning. Vi vil bekjempe global forurensning og avskoging, samt arbeide for nye, forsterkede og forpliktende internasjonale avtaler.

Vårt forbruk av naturressurser må reduseres, derfor vil Sentrumsalliansen bygge sin politikk på bærekraftig utvikling og vil satse mer på fornybare energikilder. Dette vil kreve storstilt satsing på forskning, teknologisk utvikling og etablering av virkemidler som favoriserer fornybar energi. Vi vil støtte forskningsutveksling og samarbeid mellom norske universiteter og utdannelse og forskere og utdannelsesinstitusjoner i utviklingslandene.

Klimapolitikken skal utformes med tanke på større utslippskutt. De omfattende klimaproblemene krever mer kunnskap om klimasystemet, hvordan vi kan stoppe menneskeskapt klimaendring samt forebygging og omstilling. Her fordres samarbeid på tvers av faglige og internasjonale grenser, gjennom bredere deltakelse og lengre tidshorisont.

7.1 GLOBALISERING

Globalisering er en generell utviklingsprosess som gjør verden til et samfunn, eller minsker betydningen av landegrensene. Utviklingen skjer på ulike områder, økonomi, kultur, politikk, teknologi og miljø.

Klimaendringer og global oppvarming er blant de største miljøutfordringene verden står overfor i dag. For å bremse denne utviklingen må de menneskeskapt klimagassutslippene reduseres drastisk. I dette arbeidet står den internasjonale og nasjonale klimapolitikken sentralt.

Vi er inne i en ny fase av globalisering. En rekke omfattende endringer skjer samtidig og med stor kraft. Dette skaper utfordringer og muligheter for land, bedrifter og enkeltpersoner. Miljøproblemer rammer særlig de fattigste. Det er disse som er mest avhengige av miljø og naturressurser for å overleve, og som derfor rammes mest av miljøødeleggelser. Sentrumsalliansen mener at god miljøforvaltning er avgjørende for velferd og verdiskaping både i utviklingsland og industrialiserte land.

7.2 ENERGI

Norge har store energiresurser som gir oss unike muligheter teknologisk og miljømessig. På disse områdene kan vi bli bedre i fremtiden, ikke minst med hensyn på å takle klimautfordringene.

Energipolitikken skal samsvare med miljøpolitiske målsettinger. I dag rettes økt oppmerksomhet mot miljøkonsekvensene av energiproduksjon og bruken av energi. Tiltak i energisektoren er viktig for å oppfylle Kyoto-avtalen og bidra til mindre forurensing. Sentrumsalliansen vil at Norge skal være en miljøvennlig energinasjon og være verdensledende innenfor utviklingen av miljøvennlig energi.

7.2.1 Fossil energi

Ved forbrenning av kull, olje og naturgass frigjøres det fossil energi. Mer enn 80 prosent av verdens energiforbruk er i dag basert på slike energikilder. Bare i Norge er utslipp av klimagasser på rundt 12 tonn per person per år. Bruk av fossil energi medfører store miljøkonsekvenser. Den største utfordringen er at forbrenning av kull, olje og naturgass frigjør CO₂, noe som fører til økt drivhuseffekt. For å unngå dramatiske klimaendringer som følge av økt drivhuseffekt må verdens avhengighet av fossil energi reduseres.

Sentrumsalliansen mener at vi har ikke noe valg, det må satses mer på effektivisering av energiforbruket og på økt utnyttelse av fornybare energikilder.

7.2.2 Fornybar energi

Sola gir fra seg en enorm mengde energi, og den brøkdelen som årlig treffer jordoverflaten, tilsvarer mer enn femten tusen ganger verdens energiforbruk. Potensialet for fornybar energi er med andre ord ganske stort.

Sentrumsalliansen vil satse sterkere på energieffektivisering og fornybar energi som erstatning for fossil energibruk. Vi vil utvikle industrielle verdikjeder og infrastruktur for ny fornybar energi. Og fordi fornybar energi er Norges sitt viktigste verktøy i den globale klimainnsats vil Sentrumsalliansen satse hardt og vil prioritere ressurser på dette. Dette vil kreve storstilt satsing på forskning, teknologisk utvikling og etablering av virkemidler som favoriserer fornybar energi.

7.2.2.1 Vannkraft

I Norge har vannet stått helt sentralt i vår samfunns- og velferdsutvikling. Vi har en helt unik natur og store forekomster av vann. Våre fossefall og innsjøer er blant de høyeste og dypeste i verden. Vi har lært oss å utnytte denne ressursen - til rekreasjon, energi, transport, drikkevann og matproduksjon.

Vannkraft er en fornybar energikilde. Av Norges elektrisitetsforsyning er om lag 99 % basert på vannkraft. Tilgangen på store vannkraft ressurser og en godt utbygd infrastruktur for distribusjon av strøm har bidratt til at forbruket av fossilt brensel til stasjonær bruk er lite i Norge. Sentrumsalliansen vil ha stor satsing på vannkraft ved å bygge ut og oppgradere eksisterende vannkraftverk.

7.2.2.2 Havenergi

Havet har mange energiresurser, og mange er tilgjengelige i Norge. Det enorme energilager får tilført energi fra sollyset, geotermiske kilder, jordas rotasjon og gravitasjon i samspill med

mekaniske og hydrotermiske prosesser. Men kun et lite fåtall av disse er bygd og testet. Fremdeles gjenstår mye forskning og utvikling før bølgekraft og tidevannskraft blir konkurransedyktig med kommersielle energikilder. Havstrøm, havtermisk energi og saltkraft er enda lenger frem, til tross for et betydelig potensial. Sentrumsalliansen vil arbeide for bedre og større ressurser for å videreutvikle og sette fart på mulighetene havet gir oss. I forskningens fokus skal det også legges stor vekt på at ny energi ikke går på bekostning av naturforvaltning og andre ressurser som fiske og annen maritim næring.

7.2.2.3 Solenergi

Solenergi er en av de mest miljøvennlige energikildene vi kjenner, og den er tilgjengelig på stedet. Solteknologien er allerede klar og Solenergi-industrien har over lengre tid bygd opp kapasiteten på verdensbasis og utviklet sin teknologi. Dagens solcelleteknologi, basert på solceller med omlag 15 % effektivitet, kan forsyne Norge med 120 TWh/år, noe som tilsvarer dagens elproduksjon, ved å dekke bare 0,4 % av landområdet i Norge med solceller. Sentrumsalliansen vil bruke mer av muligheten solenergi gir, dette betinger at vi finner en effektiv måte å lagre strøm på, slik at vi kan bruke strøm også om natten eller ved mye overskyet vær.

7.2.2.4 Bioenergi

Bioenergi er energikilder basert på organisk materiale. Både i Norge og globalt, er tradisjonell vedfyring den mest brukte formen for bioenergi, men bruken av bioenergi i mer foredlede former, som biopellets, biogass og biodrivstoff til kjøretøy øker i omfang. Bioenergi avgir CO₂ ved forbrenning, men fordi planter gjennom fotosyntese tar opp like med CO₂ som de avgir ved forbrenning, regnes bioenergi som nøytralt i klimasammenheng. I Norge kan bioenergi erstatte bruken av fyringsolje til oppvarming, og dermed bidra til reduserte klimagassutslipp. Tilgangen på bioenergi er stor i Norge. Tilveksten i norske skoger er langt større enn avvirkningen. Dessuten kan man produsere bioenergi fra organisk avfall og kloakk. Ved siden av utvikling av Bioenergi vil Sentrumsalliansen at mer kunnskap må være tilgjengelig om prosjektering av bioenergianlegg, utslippsvurderinger og drift av fjernvarmeanlegg.

7.2.2.5 Vindkraft

Vind er masse i bevegelse, altså energi. I en vindturbin omdannes noe av denne bevegelsesenergien til elektrisitet. Et vindkraftverk består av en eller flere vindturbiner med tilhørende interne elektriske anlegg.

Selv om ressursene er store, finnes det utfordringer på flere områder ved å ta ressursene i bruk. I likhet med alle andre energikilder påvirker også vindkraftutbygginger miljøet. Utfordringer er særlig knyttet til beslaglegging av areal, turbinstøy, visuell påvirkning av naturlandskapet og påvirkning av dyreliv. Miljøkonsekvenser ved vindkraft er av ulike oppfatninger og det er gjort for lite for å undersøke konsekvensene med vindmøllekraft. Sentrumsalliansen vil sette fokus på dette, bremse opp de hurtig voksende vindmøllekraftsentrene landet rundt. Vi vil avdekke om dette er konsekvenser som gir ubotelige skader.

7.2.2.6 Geotermisk energi

Jordvarme kan brukes til produksjon av elektrisitet, i tillegg til at det kan varme opp vann for boligoppvarming. Jordvarme er en lite brukt fornybar energiform i Norge, og har et stort potensiale med tanke på å redusere klimagassutslippene i forbindelse med elproduksjon og oppvarming. Den har sitt opphav i varmeenergi lagret i kjernen og mantelen fra jordklodens opprinnelse, samt fra en kontinuerlig tilførsel av varmeenergi fra spaltning av radioaktive elementer i jordskorpen

Den mest opplagte anvendelsen av geotermisk energi og grunnvarme med varmepumper er oppvarmings- og kjøleformål.

Sentrumsalliansen vil stimulere til økte offentlige støtteordninger for å få en økende interesse for energigjenvinning og varmeproduksjon fra grunnevarme, få frem vellykkede prosjekter, som trolig vil trekke nye aktører til dette markedet. Dette igjen vil kunne sikre tilgang på profesjonelle tjenester og produkter.

7.3 GASSKRAFTVERK

Den kraftkrevende industrien i Norge vil få økt energibehov i de kommende årene, og gasskraft er en av dagens og fremtidens løsninger på denne utfordringen.

Sentrumsalliansen vil at Norge utvikler og iverksetter bygging av gasskraftverk med CO₂-håndtering, vi skal være et foregangsland på nullutslippsteknologi. Gasskraftverk i Norge skal skille ut og fjerne CO₂, blant annet ved å stille krav om bruk av den beste teknologien gjennom forurensningsloven. Videreutvikling av slik teknologi vil redusere våre egne utslipp og kunne gi erfaring og føre til teknologiske nyvinninger andre land kan nyte godt av og samtidig bli et norsk eksportprodukt. Sentrumsalliansen vil opprettholde CO₂-avgiften, slik at det ikke skal bli lønnsomt å forurense med CO₂ fra gasskraftverk.

7.4 OLJEBORING OG PETROLEUMSVIRKSOMHET

Sentrumsalliansen vil ikke åpne for petroleumsutvinning utenfor Lofoten og Vesterålen. Ifølge Havforskningsinstituttet er naturen i nord ekstra sårbar og fiskelarvene utenfor Lofoten er særlig sårbare for oljeforurensning fordi de driver så konsentrert over den veldig smale kontinentalsokkelen utenfor Lofoten. Vi vil arbeide for at petroleumsaktiviteten i Barentshavet må være avgrenset og bygge på strenge miljøkrav. For Sentrumsalliansen er det viktig å skjerme særskilt verdifulle havområder fra petroleumsvirksomhet. I dette område kreves det et tettere samarbeid med russiske myndigheter og oljeselskap for å sikre at det blir satt strenge miljøkrav til virksomheten både på norsk og russisk side i nordområdene. Økt etterspørsel etter kraft og den tiltakende kampen om energiressurser i verden tilsier at mangel på tilgjengelig energi vil bli et sikkerhetspolitisk spørsmål i de kommende år. Det vil derfor være avgjørende for Europas vekst og velstand at det foreligger sikre og stabile leveranser av energi. I dag importerer EU 25 % av sitt gassforbruk fra Russland, noe som har vist seg å være en usikker ordning.

Sentrumsalliansen vil ha et rent og rikt hav. Sikkerhet og beredskap til sjøs er en nødvendig forutsetning for å kunne oppnå dette. Det er viktig med å få gjennomført en god konsekvensutredning av helårig petroleumsvirksomhet i de nordlige havområdene, og i tillegg ligge opp til en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet der hensynet til miljø, fiskeri, petroleumsvirksomhet og sikker sjøtransport vurderes samlet. Sentrumsalliansen vil stille krav om nullutslipp til sjø også på nye petroleumsfelt i Nordsjøen og Norskehavet, styrke kyst- og oljevernberedskapen, sikre tilstrekkelig slepeberedskap langs hele kysten og sørge for en opprustning av materiellet i oljeverndepotene.

7.5 MILJØTILTAK

I tillegg til satsing på ulike former på fornybar energi har vi flere områder hvor Sentrumsalliansen ser det som nødvendig å sette inn tiltak. Vi har foruten fornybar energi valgt å sette fokus på transport, transport av gods og mennesker, samt avfall og forbruk.

7.5.1 Transport

Tungtransporten kan en redusere delvis ved å dekke den inn ved at jernbanelinjen, næringsliv og transportbransjen stimuleres til å frakte mer gods med containerne og godstog. Sentrumsalliansen vil at tungtransporten må være innrettet på en annen måte enn i dag, ved at en faser ut langtransport med gods på vei der det er reelle miljøvennlige alternativer som

jernbanenettet. Vi vil arbeide for å tilrettelegge for jernbane fra produsent til nærmeste grossist, storby eller havn.

Sentrumsalliansen vil fortsette den begynnelse som er startet med styrking av jernbanen. En hurtigbane mellom Bergen og Oslo er her et nødvendig og viktig tiltak.

Et sentralt spørsmål er hvordan man kan redusere klimautslippene og øke fremkommeligheten ved å styrke kollektivtrafikken. En offensiv satsing på effektive og miljøvennlige bytransportløsninger for fremtiden er nødvendig. En kraftig økning i kollektivtilbudet i de største byene må på plass. Kollektivtransporten må rustes opp for å imøtekomme den forventede trafikkveksten og ta store deler av veksten i personbiltrafikken. De finansielle løsningene er ikke økte gebyrer men et statlig overføringsløft er et krav for å få dette til.

Vi må innføre en større satsing på nærskipfarten og kysttrafikken i form av nybygg/modernisering med lavere utslipp og for å ruste opp flåten.

En stor andel an transportforurensing finner vi i flytrafikken. I 2020 vil hver nordmann årlig gjøre ni flyreiser hver (en vei). Utslippene av CO₂ fra flytrafikk øker raskt, både i et nasjonalt og et globalt perspektiv. Flyreiser sto i 2005 for omtrent 7,5 % av Norges totale CO₂-utslipp. Ferie og helgeturer er den typen reiser som forårsaker mest utslipp, etterfulgt av yrkesreiser. Hvis prognosene slår til, vil hver nordmann i 2020 foreta nesten ni årlige flyreiser (én vei). Vi hører stadig om rekordvekst i flytrafikken og det er derfor svært viktig å rette søkelyset mot flytrafikken. Slik som det ser ut i dag er det en stor utfordring og et problem at klimaet ikke tåler vekst i forurensende flytrafikk, og det er derfor på tide å snu utviklingen i en grønn retning. På de områder vi kan påvirke og endre, først og fremst innenlands, må vi snu utviklingen av lufttransport av gods, gods i luften bør kun omfatte post, medisiner og andre prioriterte vareslag. Samtidig bør en kreve at flyselskaper reduserer sine antall avganger, og ikke at du og jeg som skal avgiftsbelegges for fly som går likevel. Halvtomme flyr er unødvendig i lys av et miljøperspektiv.

7.5.2 Avfall og forbruk

I Norge har avfallsmengdene blitt fordoblet i løpet av de siste 25 årene. Nordmenn kaster omlag ett kilo søppel per person daglig. Over halvparten av det vi kaster går rett på dynga eller i forbrenningsovnene. Sentrumsalliansen arbeider for at vi skal redusere mengden med søppel samt at en langt større andel av avfallet vårt må resirkuleres.

Sentrumsalliansen vil arbeide for å tilrettelegge best mulig for industri og næringsliv slik at de kan benytte seg av kildesortering og gjenbruk. Samtidig arbeider vi for å redusere avgiften på avfall som brennes. Plastmateriale og papiremballasje kan erstattes med oppløselig emballasje som brytes ned i naturen.

Sentrumsalliansen vil:

- Satse mer på fornybare energikilder og innføre et pliktig grønt sertifikatmarked.
- Utvikle alternative energikilder.
- Øke investeringer i fjernvarme og bioenergi.
- Prioritere alternative energiformer der det bygges nye større boligfelt.
- Satse mer på hydrogen som en av fornybare energikilder.
- Arbeide for å realisere CO₂-frie gasskraftverk.
- Satse på forskning og utvikling som kan sikre CO₂-håndtering og som gir løsninger for deponering og bruk av CO₂.
- Gi avgiftsfritak for hydrogenbiler i Norge.
- Satse mer på kildesortering og gjenvinning.
- Skjerpe kravene til isolering av offentlige bygninger.
- At statskraft beholdes av det offentlige eierskap.
- Tilrettelegge for økt bruk av naturgass til industriformål og miljøvennlig energiproduksjon i Norge.

- Tilrettelegge for bruk av container transport over fra vei til bane mellom de største byene i Norge.
- Ikke åpner for petroleumsutvinning utenfor Lofoten og Vesterålen.
- Arbeide for et tettere samarbeid med russiske myndigheter og oljeselskap for å sikre at det blir satt strenge miljøkrav til virksomheten både på norsk og russisk side i nordområdene.
- Stille krav om nullutslipp til sjø også på nye petroleumsfelt i Nordsjøen og Norskehavet
- Styrke kyst- og oljevernberedskapen, sikre tilstrekkelig slepeberedskap langs hele kysten og sørge for en opprustning av materiellet i oljeverndepotene.